

UNIVERSITY
OF TAMPERE

This document has been downloaded from
Tampub – The Institutional Repository of University of Tampere

Publisher's version

Authors: Kallio Kirsi Pauliina, Ritala-Koskinen Aino, Rutanen Niina
Name of article: Johdanto : Missä lapsuutta tehdään?
Name of work: Missä lapsuutta tehdään?
Editors of work: Kallio Kirsi Pauliina, Ritala-Koskinen Aino, Rutanen Niina
Year of publication: 2010
ISBN: 978-952-5464-76-4
Publisher: Nuorisotutkimusverkosto
Pages: 7-13
Discipline: Social sciences / Other social sciences
Language: fi

All material supplied via TamPub is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorized user.

JOHDANTO

Vuoden 2009 Lapsuudentutkimuksen päivien yleisteemana oli *Lapsuuden tilat, lasten paikat – Childhood spaces, children's places*. Teema valittiin yhtäältä sillä perusteella, että se tarjosi alan toisille kansallisille päiville laajan ja moniulotteisen kehyksen. Toinen valintaperuste oli teeman kiinnostavuus aihealueena: lapsuudentutkijat pysähtyvät liian harvoin miettimään *missä* lapsuus tapahtuu, rakentuu ja muuttuu. Päivien puheenvuorot ja työpajoissa käydyt keskustelut osoittautuivat hedelmällisiksi, joten järjestäjistä Lapsuudentutkimuksen seura (LaTu) ja Tampereen yliopiston Lapsuuden ja perheen tutkimuksen yksikkö (PerLa) päättivät toteuttaa yhteistyössä Nuorisotutkimusverkoston (NTV) kanssa kirjahankkeen päivien teemasta. Esityksiä pitäneille lähetettiin kirjoittajakutsu, johon vastanneiden tutkijoiden ehdotuksista koottiin tässä kirjassa julkaistava valikoima. Teokseen on myös suomennettu ulkomaisten kutsuvieraiden luentojen pohjana olleet tekstit.

Monitieteisen lapsuudentutkimuksen julkaisun kirjoittaminen ja toimittaminen on ollut kaikille osapuolille kiinnostava prosessi. Työtä ovat kannatelleet tilan ja paikan käsitteet, joihin on yhdistetty lapsuudentutkimuksen metodologisia haasteita. Tila ja paikka eivät ole pääasiallisesti kirjoittajien teoreettisia lähtökohtia vaan he ovat sitoneet omaa tarkasteluaan tähän tematiikkaan kirjoitusprosessin kuluessa tavalla tai toisella. Koska tulokulma oli osalle täysin uusi, kutsui toimitus kirjoittajat yhteiseen tapaamiseen ensimmäisten käsikirjoitusversioiden valmistuttua. Yhteiset keskustelut selkeyttivät kirjan tematiikkaa, osoittivat lukujen moninaisuuden ja toivat esille myös kirjoittajien toisistaan poikkeavia tutkimus- ja lähestymistapoja.

Kirjan luvut ovat käyneet läpi nimettömän arviointiprosessin, missä hyödynnettiin laajasti monitieteistä lapsuudentutkijoiden yhteisöä. Menettely osoittautui toimivaksi, mutta haastavaksi. Kun kirjoittajat ja arvioitsijat tulevat eri tieteenaloilta, on myös arviointiprosessi kaikille osapuolille vaativa. Niin yksittäinen arvioitsija kuin kirjoittajakin tulee monitieteiselle tutkimuskentälle aina jostakin erityisestä suunnasta ja tuntee näin parhaiten juuri oman tieteenalansa ja aihealueensa keskusteluja ja tutkimusperinteitä. Eri tieteenalojen ja aihealueiden kohdatessa voi syntyä aivan uudenlaisia eteenpäin vieviä oivalluksia mutta myös kokemuksia väärinymmärretyksi tulemisesta. Toimittajina olemme yrittäneet olla apuna rakentamassa kompromisseja erilaisten näkemysten välille ja tuoneet omaa, eri traditioista nousevaa ymmärrystämme avuksi tekstien työstämiseen.

Prosessin lopputulosta eli tätä julkaisua tulee siis lukea tulemana siitä, miten joukko eri tieteenalojen kirjoittajia voi tuoda panoksensa suhteellisen väljästi määritellyyn lapsuuden tiloja ja paikkoja koskevaan monitieteiseen keskusteluun. Teos toivottavasti osoittaa, ettei tematiikka ole vielä millään tavalla loppuun käsitelty vaan herättää lisää kysymyksiä. Näihin pohdintoihin palataan tarkemmin kirjan loppuluvussa.

Suomalaisen monitieteisen lapsuudentutkimuksen muotoutuva kenttä – tämän kirjan tila ja paikka

Tilallisuus on tämän tekstikokoelman läpileikkaava teema. Rajatun teeman lisäksi kirjoittajat tarkastelevat aihealuettaan ja näkökulmaansa erityisesti suhteessa *monitieteiseen lapsuudentutkimukseen*, millä tarkoitamme 'uutta' sosio-kulttuurisen lapsuudentutkimuksen paradigmaa (*New Social Studies of Childhood; Childhood Studies; New Sociology of Childhood*), johon myös Robert Vanderbeck sekä Michel Vandebroek ja Marie Bouverne-De Bie luvuissaan viittaavat. Tästä monitieteisestä tutkimussuunnasta käytetään kirjassa rinnakkain termejä 'lapsuudentutkimus' ja 'lapsuuden tutkimus' (ks. Alanen 2009, 9–30; Strandell 2010). Muut tutkimuserinteisiin ja -alueisiin viittaavat käsitteet esiintyvät teksteissä ilman yhteistä linjausta, kirjoittajan määrittelyn ja näkökulman mukaisesti. Tulkintaerot ilmenevät kustakin tekstistä. Esimerkiksi 'lapsitutkimuksella' osa kirjoittajista tarkoittaa laajasti kaikkea lapsia koskevaa tutkimusta, osa erityisesti lääketieteellis-psykologiseen teoriaperinteeseen kiinnittyvää tutkimusta erotuksena yhteiskunta- ja kulttuurintutkimuksellisesti painottuvasta lapsuudentutkimuksesta. Myös lapsilähtöisellä tutkimuksella viitataan laajempaan tai suppeampaan tutkimuserinteeseen. Tämän kaltainen käsitteellinen heterogeenisyys – joka toki varmastikin jossakin määrin harmonisoituu lapsuudentutkimuksen vakiinnuttaessa asemaansa suomalaisessa tiedeyhteisössä – on nähdäksemme monitieteisen tutkimuksen hengen mukaista.

Monitieteisenä yhteiskunta- ja kulttuurintutkimuksen alueena lapsuudentutkimus on elänyt viime vuosikymmenet näkyvää laajentumisen kautta sekä kansainvälisesti että kansallisesti. Hyvä esimerkki tutkimusalueen virallisesta tunnustamisesta on lapsuuden sosiologian statuksen nouseminen kansainvälisessä sosiologijärjestö ISA:ssa. Aloitteita omasta tutkimusalueesta tehtiin jo 1980-luvulla, ja 1990-luvun mittaan lapsuuden sosiologian status kasvoi ISA:n luokituksessa temaattisesta ryhmästä ensin työryhmäksi ja sittemmin tutkimuskomiteaksi (Sociology of Childhood 2010). Kuluneiden vuosikymmenien aikana eri tieteenalojen – esimerkiksi sosiologian, antropologian, maantieteen, kasvatustieteiden, käyttäytymistieteiden, terveystieteiden – sisällä syntyneet ryhmät ovat siirtyneet yhä enemmän tieteenalojen välisiin keskusteluihin. Kansainvälisesti lapsuudentutkimuksen omat tutkimusohjelmat, oppituolit, julkaisukanavat ja tieteelliset seurat ovat vahvistaneet sen asemaa omana, erityislaatuisena tutkimusalueenaan (Alanen 2009, 9–30).

Myös Suomessa on ilmennyt merkkejä lapsuudentutkimuksen institutionalisoinnista 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston säätiö (ITLA) on ollut tässä merkittävä tienavaaja. ITLA toteutti vuosina 1989–1991 *Lasten kasvuolosuhteet Suomessa – Kohti monitieteistä lapsuustutkimusta* -hankkeen, jossa koottiin yhteen tutkijoita ympäristöntutkimuksen, yhteiskuntatieteiden, yhteiskunnallisen tilastotuotannon, lastenpsykiatrian ja kasvatustieteen aloilta (Rauste-von Wright 1994). Suomen Akatemia puolestaan kokosi eri alojen tutkijoita rahoittamaansa *Lapsitutkimuksen tutkimusohjelmaan* vuosina 1992–1995. Viimeisten viiden vuoden aikana suomalainen lapsuudentutkimus on järjestäytynyt entistä tiiviimmin, samojen tahojen tukemana. Vuonna 2007 käynnistetty *Lapsuudentutkimuksen verkosto*

(2007–2009) -hanke linkitti yhteen eri tutkimuslaitoksissa, -yksiköissä ja järjestöissä toimivia tutkijoita ja kehittäjiä. Verkostohankkeen päätyttyä järjestäytyminen jatkuu vuonna 2008 perustetussa Lapsuudentutkimuksen seurassa (<http://www.uta.fi/lapsuudentutkimus>). Suomen Akatemia puolestaan on nostanut lapset ja lapsuuden uudelleen yhdeksi ajankohtaisista tutkimusteemoista. *Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys* -tutkimusohjelma (*Skidi-Kids 2010–2013*) on toistaiseksi suurin lapsuudentutkijoita yhteen tuonut valtakunnallinen monitieteinen tutkimusohjelma.

Suomalainen lapsuudentutkimuksen kenttä toimii siis tällä hetkellä varsin viireästi. Kansallisesti monitieteinen yhteisö on hyvää vauhtia vakiintumassa omaksi toiminta-alueekseen. Tämän lisäksi pitkäjänteinen työskentely on luonut vahvat yhteydet kansainvälisiin lapsuudentutkimuksen toimijoihin ja verkostoihin. Kenttä ei siis rakennu tyhjän päälle vaan olemassa olevien verkostojen varaan, jotka vähitellen vahvistuvat toimijamäärän kasvaessa ja toiminnan monimuotoistuessa. Aktiivinen keskustelu kansallisilla ja kansainvälisillä areenoilla tulee jatkumaan vuotuisten lapsuudentutkimuksen päivien merkeissä, verkosto- ja seuratoimintana sekä kehittyvän julkaisutoiminnan muodossa.

Lapsuuden tiloja ja tapahtumapaikkoja etsimässä

Klassisessa mielessä lapsuuden tilan ja paikan tutkiminen on ollut uuden (sosiologisen) lapsuudentutkimuksen lähtökohta. Lapsuuden tunnistaminen ja tunnustaminen perustavanlaatuisena ja pysyvänä osana yhteiskunnan rakenteita ja siten lasten ja lapsuuden yhteiskunnallisen paikan näkyväksi tekeminen on ollut merkityksellinen näkökulman avaus sittemmin moneen suuntaan laajentuneelle lapsuudentutkimukselle. (Qvortrup 2007.) 'Tila' ja 'paikka' ovat käsitteinä kuitenkin näennäisen yksinkertaisia niiden arkikielisistä merkityksistä ja käyttötavoista johtuen. Näin ollen niihin suhtaudutaan lapsuudentutkimuksessakin usein luonnollistuneina termeinä, joiden avaaminen ei näyttäydy tarpeellisena. Erilaisten tilojen, paikkojen, paikallisuuksien ja tilallisuuksien tutkimukseen keskittyneillä tutkimusaloilla näiden käsitteiden kompleksisuus ja monimuotoisuus on kuitenkin tunnistettu jo pitkään, mikä on johtanut erilaisten tilateoreettisten näkökulmien rakentumiseen (ks. esim. Häkli 1999). Tämä teos pyrkii osaltaan tukemaan näiden käsitteiden kriittistä käyttöä lapsuudentutkimuksessa.

Teos jakaantuu kolmeen osioon. Ensimmäinen osio koostuu lapsuudentutkimuksen päivien kutsuvierasluentojen käännoksistä, joissa tarkastellaan lapsuuden ja aikuisuuden suhteita ja niiden yhteiskunnallista rakentumista. Toisessa ja kolmannessa osiossa lapsuuksien rakentumisen tiloja ja tapahtumapaikkoja lähestytään kahdesta suunnasta. Ensin tarkastellaan lapsille tuotettuja ja tarjottuja tiloja sekä lapsuudelle yleisemminkin luotuja puitteita (*Lapsuuden tilat*), sitten lähdetään liikkeelle päinvastaisesta suunnasta eli lasten tuottamista paikoista (*Lasten paikat*). Vaikka tekstit sijoittuvat näiden kahden tarkastelusuunnan alle, näkyy osassa luvuista muita selkeämmin metodologinen painotus ja lapsuudentutkimuksen menetelmien kriittinen tarkastelu. Empiiristen esimerkkien avulla tekstit avaavat näkökulmia siihen, miten lapsille eri tavoin tarjottua

tilaa ja lasten elettyjä paikkoja voidaan tutkia. Teoksen päättävässä loppukeskustelussa tuodaan näitä teemoja yhteen pohtimalla, mitä lapsuuden tilojen ja lasten paikkojen tutkimuksella on tarjottavana monitieteiselle lapsuudentutkimukselle.

Teoksen ensimmäisen osion *Lapsuudentutkimus nyt: kaksi näkökulmaa* aloittaa Michel Vandenbroeckin ja Maria Bouverne-De Bien teksti, jossa tarkastelun kohteena ovat lasten toimijuus ja kasvatuksen normit belgialaisessa kontekstissa. Historiallisessa analyysissään he ovat kiinnostuneita siitä, miten kansainvälistä tutkimusta on kansanomaistettu ja muutettu yleistajuisiksi kansanpedagogiikaksi. 'Riskeille altis lapsi' ja 'vastuullinen äiti' näyttävät asettuvan valistuksen kohteiksi aikakaudesta toiseen. Harjoitettu valistuspolitiikka on kohdistunut sosiaalisten tekijöiden sijaan äitien tietämättömyyteen ja laiminlyönteihin, ja näin työväenluokan sosiaaliset ongelmat on käännetty kasvatusongelmiksi. Uusimpana kasvatuksellisenä normina tunnustetaan lasten ja vanhempien keskinäinen neuvottelu. Vandenbroeck ja Bouverne-De Bien kysyvät, miten tämä uusi normi välittyy perheiden käytäntöihin ja miten kulloisetkin normit ja vanhemmuuden ja lapsuuden konstruktiot ylipäänsä ovat yhteydessä yhteiskunnan poliittisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin.

Toisessa kutsuvierasluennossa Robert M. Vanderbeck kirjoittaa kompetenteista sosiaalisista toimijoista ja kysyy, miten aikuiset näyttäytyvät lapsuudentutkimuksessa. Lapsuudentutkimuksen keskeisiä ideoita ovat yksilöotteisen lapsuuskäsityksen purkaminen ja lasten näkeminen kykenevinä sosiaalisina toimijoina. Analogisesti näille ideoille Vanderbeck näkee, että lapsuudentutkimuksessa aikuiset ja aikuisuus näyttäytyvät usein yksilöotteisina. Näin suljetaan erilaisilta aikuisuuksilta mahdollisuudet pois suhteessa lapsiin. Vanderbeck kuvaa empiirisessä analyysissään nuorten ja tutkijoiden yhteistä kansalaisaktivismia. Keskiössä on nuorten käynnistämä toiminta, jossa myös aikuisia on kanssatoimijoina mukana. Toiminnan käännteitä kuvatessaan hän käy keskustelua siitä, millaisia mahdollisuuksia kanssatoimijuuteen aikuisilla tosiasiassa on ja milloin yhteiskunnan rakenteet pakottavat aikuisen kategoriseen valtaakäyttävän ja vastuullisen auktoriteetin rooliin.

Teoksen toisessa osiossa *Lapsuuden tilat* tarkastelun lähtökohtana ovat lapsille tuotetut tilat ja lapsuudelle yleisemminkin luodut puitteet. Näiden tilojen raameja ja ulottuvuuksia rakentavat ja säätelevät monet tahot: valtio instituutioineen; länsimainen kulttuuri perinteineen, arvoineen ja normeineen; perheet arkisine käytäntöineen; erilaiset järjestöt ja verkostot tietyille kohderyhmille suunnattuine palveluineen; media poliittisine ja kaupallisine intresseineen; ja niin edelleen. Teksteissä otetaan vakavasti se seikka, että lapsuutta ei eletä tyhjiössä, vaan määritellyissä ja monin tavoin haltuun otetuissa tiloissa.

Anu Alanko tarkastelee luvussaan lasten osallisuuden tiloja 2000-luvun suomalaisessa peruskoulussa. Yhdeksäsluokkalaisilta kerättyjen kysely- ja haastatteluaineistojen pohjalta Alanko tuo esiin, miten tämänhetkisen lapsi- ja nuorisopolitiikan hittitermit 'osallistuminen', 'osallisuus' ja 'vaikuttaminen' mieltyvät lapsille ja millaisia osallistumisen paikkoja he ovat koulusta itselleen löytäneet. Analyysissä paljastuva ilmiökenttä on monitahoinen. Lasten käsitykset osallisuudesta vaihtelevat koulunkäynnin peruselementeistä (esim. läsnäolo tunneilla) suoraan vaikuttamiseen (esim. äänestäminen). Myös heidän kokemuksensa osallisena olemisesta ovat moninaisia: siinä missä yksi

kokee, ettei ole päässyt mukaan yhteisölliseen toimintaan vaikka on halunnut, toinen ihmettelee, miksi hetken mielijohteesta tehdyt äänestyspäätökset voivat pakottaa jonkun luokan oppilaista oppilaskunnan hallituksen jäseneksi. Alanko esittääkin, että kriittistä osallisuuden tutkimusta tarvitaan lisää tämän ilmiökentän ymmärtämiseen ja osallisuusmyönteisyyden kehittämiseen kouluissa.

Seuraavassa luvussa *Mira Roine* käsittelee päihdeongelmaisten perheiden lapsille suunnatun A-klinikkasäätöön ylläpitämää verkkopalvelua lasten valtaistamisen tilana. *Varjomaailman* ideana on tarjota lapsille turvallinen ympäristö, jossa palvelun käyttäjät voivat sosiaalityöntekijöiden tukemina rakentaa itselleen voimaannuttavan vertaisyhteisön. Pohtimalla arkielämänsä koukeroita yhdessä ammattilaisten ja muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa elävien lasten ja nuorten kanssa verkkopalvelun käyttäjät voivat etsiä keinoja ongelmallisen asemansa parantamiseen. Roineen löydösten mukaan tämänkaltainen tukijärjestelmä voi tarjota erityisesti tytöille tukea arjesta selviytymiseen. Päihdeongelmaisissa kodeissa asuvat pojat sen sijaan eivät hakeudu helposti tämän tyyppisen toiminnan piiriin vaan kaipaavat ympärilleen toisenlaista aikuis- ja vertaistukea.

Viidennessä luvussa *Marja Leena Böök* tarkastelee lasten vastuun kysymyksiä kodin kontekstissa. Vanhempien haastatteluja diskursiivisesti analysoimalla Böök tunnistaa erilaisia vastuun antamisen ja ottamisen dynamiikkoja, jotka rakentuvat lasten ja aikuisten välille. Aineistosta nousee selvästi kuuluviin, miten osa vanhemmista suhtautuu lasten vastuuseen enemmän tämänhetkisen vastuun kantamisen näkökulmasta (*children as beings*) ja osalle vastuun kysymykset asettuvat pääasiassa tulevan aikuisuuden vinkkelistä (*children as becomings*). Vastuun kysymykset kietoutuvat myös yhteen vapauden tai autonomian kysymysten kanssa. Tekstissään Böök pohtiikin perhevastuun käsitteen kautta kodin vastuullisuuden tilojen uudelleen kuvittelemisen mahdollisuutta, joka liittyy kiinteästi lapsuuden yhteiskunnallisten muutosten tarkasteluun yleisemmällä tasolla.

Eero Suoninen ja *Jukka Partanen* tarkastelevat sosiaalipsykologisessa luvussaan lapsen haastattelua vuorovaikutuksen tilana meadiläisestä näkökulmasta. Heidän lasten haastattelupuhetta koskeva analyysinsä osoittaa hyvin hienovaraisella tavalla, miten niin lapsi kuin aikuinenkin tuovat vuorovaikutukseen mukaan spontaaneja ja erilaisia kulttuurisia merkityksenantoja. Kiinnostavaa on, miten lapsi peilaa puhettaan haastattelijan puheeseen, yleistettyyn toiseen tai erityiseen toiseen. Analyysin tuloksena Suoninen ja Partanen haastavat tutkimuskäytäntöjä puheen sisäisten jännitteiden tarkastelulle. Tämä avaa lasten puheen sosiaalisia ja argumentatiivisia ulottuvuuksia ja antaa mahdollisuuden arvioida esimerkiksi haastattelijan osuutta haastattelussa.

Teoksen kolmannessa osiossa *Lasten paikat* tarkastellaan lasten tiloja ja paikkoja painottaen lasten näkökulmaa: miten lapset tuottavat tilaa ja luovat paikkoja lapsille luotujen toiminnan rakenteiden ja mahdollisuuksien rajoissa, niitä kiertäen ja ylitäten. Tarkastelemalla lasten arkisia tiloja eri näkökulmista kirjoittajat paljastavat, millä tavoin lapset osallistuvat tilan tuottamisen prosesseihin omista näkökulmistaan ja määrittelevät aikuistenkin elintilojen mahdollisuuksia. Kaikki tämän osion viisi lukua lähestyvät lasten tuottamien tilojen ja lasten toimijuuden tematiikkaa eri tieteenalojen näkökulmasta, erilaisia empiirisiä aineistoja hyväksi käyttäen.

Lapsinäkökulmainen tutkimusprosessi ja etenkin aineiston tuottaminen siinä on *Liisa Karlssonin* luvun aiheena. Hän paikantaa kehittelemäänsä lapsinäkökulmaista tutkimusta lapsi- ja lapsuudentutkimuksen kenttään. Tässä näkökulmassa on keskeistä lasten osallistuminen tiedon tuottamiseen, lapsille ominaisten tiedon tuottamisen tapojen tunnistaminen ja lasten näkökulman huomioiminen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Perinteisen johdattelevan ja kyselevän haastatteluotteen sijaan aidon lapsinäkökulman tavoittamiseksi on kehitetty erilaisia narratiiviseen orientaatioon ja lasten kerronnan kuunteluun perustuvia menetelmiä. Lasten moninaisten kertomisen tapojen tavoittaminen nähdään tutkimuksen haasteena samoin kuin se, miten lasten tuottamaa tietoa raportoidaan ja välitetään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Marleena Stolp tarkastelee lasten teatterin maailmaan paikantuvassa artikkelissaan kahdentumisen ilmiötä. Tässä ilmiössä on kyse itsenä ja roolihahmona olemisesta ja näiden välillä liikkumisesta. Stolp tunnistaa teatterissa ja lasten leikissä olevan samoja piirteitä, joissa tällaista liikkumista tapahtuu. Hänen analyysissään yhdistyvät kiinnostavalla tavalla sekä teatterin että leikin maailmat, jotka sekoittuvat vielä niin, että teatteriesityksessään lapset tuovat lavalle toisiinsa kietoutuneena sekä näyttelemisen että henkilökohtaiset ristiriitansa, joita ulkopuolinen yleisö ei enää kykene erottamaan. Stolpin analyysi purkaa kiinnostavalla tavalla lasten tuottamaan tietoon liittyviä epäilyjä ja kiinnittää huomion lapsille ominaiseen tapaan tuottaa tietoa ja ilmaista itseään.

Kulttuurin- ja taiteentutkimus muodostavat lähtökohdat *Helena Oikarinen-Jabain* keskustelulle. Hän tarkastelee kriittisesti 'rodullisia' kategorisointeja sekä rajankäyntiä 'meidän' ja 'heidän' välillä analysoiden lasten tuottamia ylijärjaitä tiloja. Hänen teoreettiset lähtökohtansa ja metodinsa eroavat muista teksteistä monin tavoin. Oikarinen-Jabai tulee lapsuudentutkimuksen kentälle tuoden mukanaan taiteentutkimuksen puolelta performatiivisuuden käsitteen, laajentaen lasten kanssa tehtävää etnografiaa refleksiivisyyden ja performatiivisen kirjoittamisen suuntaan. Oikarinen-Jabai tavoittelee performatiivisella kirjoittamisella ja analyysillään kerrontaa, joka on moniäänistä, rinnakkaisista todellisuuksista rakentuvaa. Luku perustuu lastenkirjan *Moonan ja Soonan maanantai* analyysiin.

Suvi Pennanen tarkastelee empiirisen aineiston perusteella yleisesti kysymystä tiedosta ja erityisesti kysymystä lapsille relevantista tiedosta vertaisryhmässä. Tehtävään johdattaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen muotoilu lapsen oikeudesta tietoon sekä empiiriset aineistot koskien lasten uutisten katselua ja medialeikkejä päiväkodissa. Luku herättää pohtimaan tiedon kontekstisidonnaisuutta ja käyttöarvoa eri toimijoiden näkökulmasta. Suvi Pennanen esittää, että lasten leikin rakentumisessa on läsnä runsaasti intertekstuaalisia viitteitä erityisesti ajankohtaisiin mediaympäristöihin. Paljon keskusteltu kysymys median kyseenalaisesta vaikutuksesta lapsiin ja lasten leikkiin kääntyy kysymykseksi aikuisen rajatusta ymmärryksestä suhteessa leikkikulttuurin rakentumiseen ja leikkimaailmaan. Medialeikin tila on lasten luomaa tilaa, jota aikuisten on ulkopuolisena haasteellista tulkita.

Luvussa 'Päiväkoti ja koti lapsen paikkana' *Taina Kyrönlampi-Kylmänen* tukeutuu humanistisesta psykologiasta tuttuun holistiseen ihmiskäsitykseen ja fenomenologiseen tutkimusasenteeseen ja menetelmään. Tekstin keskiössä ovat lasten kokemukset heille

keskeisistä paikoista: kodista ja päiväkodista. Kyrönlampi-Kylmäsen soveltama holistisuuden ajatus painottaa kokonaisvaltaista kokemusta, jossa kehollisuus, tajunnallisuus ja situationaalisuus kietoutuvat toisiinsa. Aineistoesimerkit paljastavat Suvi Pennasen esimerkkien tapaan, kuinka lapset leikin ja mielikuvituksen kautta vapautuvat fyysisen tilan ja paikan rajoituksista. Leikissä syntyy *välitila*, jossa lapset kohtaavat.

Teoksen päätteeksi *Kirsi Pauliina Kallio* pohtii kirjassa esiteltyjen tutkimusten tila- ja paikka-näkökohtia ja erityisesti sitä, mitä annettavaa tilateoreettisella tutkimusotteella voisi olla suomalaiselle monitieteiselle lapsuudentutkimukselle. Varsinaisen yhteenvedon sijaan loppuluvussa tuodaan näkyviin, millaisia tilojen ja paikkojen mahdollisuuksia ja rakentumisen prosesseja tämän kaltaiset tutkimukset ja tutkimusotteet paljastavat.

Kiitokset

Kiitämme Suomen Akatemiaa Tieteellisten seurain valtuuskunnan kautta myöntämästä tuesta sekä Nuorisotutkimusverkostoa, Tampereen yliopiston Lapsuuden ja perheen tutkimuksen yksikköä ja Lapsuudentutkimuksen seuraa hankkeen toteutuksesta ja kustantamisesta. Kiitos *Tiina Mälkiälle* kahden luvun suomennoksesta sekä *Laura Tobkalle* kyseisten lukujen kielentarkastuksesta. Kiitämme myös kaikkia kirjoittajia kiinnostavasta yhteistyöstä sekä tekstien anonyymejä arvioitsijoita arvokkaista kommentteista.

Tampereella aprillipäivänä 1.4.2010

Kirsi Pauliina Kallio & Aino Ritala-Koskinen & Niina Rutanen

Lähteet

- Alanen, Leena (2009) Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa Leena Alanen & Kirsti Karila (toim.) *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*. Tampere: Vastapaino, 9–31.
- Häkli, Jouni (1999) *Meta Hodos. Johdatus ihmismaantieteseen*. Tampere: Vastapaino.
- Qvortrup, Jens (2007) Editorial: Reminder. *Childhood* 14(4), 395–400.
- Rauste-von Wright, Maijaliisa (1994) *Lasten kasvuolosuhteet Suomessa. Kohti monitieteistä lapsitutkimusta*. Helsinki: ITLA.
- Sociology of Childhood (2010) [Http://childhood.nfshost.com/](http://childhood.nfshost.com/). (Viitattu 23.3.2010.)
- Strandell, Harriet (2010) From structure-action to politics of childhood. Sociological childhood research in Finland. *Current Sociology* 58(2), 165–185.